

Довбуш і смерть

Леопольд фон Захер-Мазох

ДОВБУШ І СМЕРТЬ

Довбуш ще у колисці мав незвичайну силу та мідь, якою не могла похвалитися жодна людина до нього, та й після нього, за винятком хіба Самсона, про якого розповідається у Святому Письмі. Якось голодний вовк увірвався до хати його матері й скочив на немовля. Бідолашна жінка закричала й кинулася боронити свою дитину, готова пожертвувати собою, але це було зайвим. Довбуш обняв вовка своїми дитячими рученятами й задушив.

Іншого разу у віконце хатини хтось постукав. Мати підійшла до вікна й побачила двох жебраків, одягнених у лахміття старців, що стояли серед ночі та снігової хурделиці й просили прихистку. Мати їх охоче впустила до хати, накрила стіл, поставила на столі усе, чим хата була багата, ще й вибачалася, натрусила їм сіна, щоб було де лягти і просила не гребувати прийняттям. Тоді обидва старі злиденні жебраки усміхнулися, скинули з себе лахміття й постали перед нею у своїй небесній красі. Бідна жінка впала злякано перед ними на коліна. А один заговорив:

— Я Син Божий, що прийшов, аби взяти на себе гріхи усіх людей.

А інший мовив:

— А я апостол Петро. За те, що ти нас так гарно прийняла, тоді як польський пан вигнав нас з дому, ще й собак спустив, попроси, що хочеш.

І Довбушева неня побажала, аби стара груша перед її хатою знову зацвіла й зазеленіла та родила влітку і взимку. Святий Петро вийшов із жінкою на подвір'я — там зеленіла стара груша, геть усипана чудовими плодами посеред зими.

Тоді знову заговорив Господь:

— Я також виконаю твоє бажання. Кажі. Бідна жінка попросила:

— Аби ніхто не крав моїх груш, пане, дай дереву таку силу, щоб воно цупко тримало кожного, хто на нього видереться, а відпустило тільки з мого наказу.

Господь хухнув на грушу, так воно і сталося.

Знову постукало щось у вікно. Коли добра жінка відчинила двері, то побачила на порозі Смерть, правду кажу, живісіньку Смерть. Жінка злякалася не на жарт.

— Якщо ти прийшла за мною, то я мушу приготуватися.

— Ні, любонько, — відказала на те Смерть. — Я прийшла забрати хлопчика.

Бідна жінка заплакала, затремтіла усім тілом, а Смерть тим часом взяла дитину на руки і вже хотіла йти з ним геть, але Довбуш відважно почав боронитися, пручатися й кричати. Мати підбігла заспокоїти маля. Раптом Смерть помітила грушу й усміхнулася.

— О, — мовила вона. — Що за чудові грушки серед лютої зими.

— Ой, люба Смерте, з моїми старечими кістями я вже не годна вилізти на дерево. Полізь і зірви одну грушку дитині, щоб вона заспокоїлася. І собі візьми скільки хочеш.

Смерть не довго роздумувала, віддала дитя матері, а сама подряпалася на дерево,

наїлася грушок, нарвала з собою, та коли захотіла злізти, дерево її не відпустило, міцно тримало гілляччям, немов залізними руками.

— Попалася, голубонько, — зраділа матір. — Будеш сидіти там так довго, аж доки подаруєш вічне життя моєму синочкові.

Не про себе думала добра жінка, а про свою дитину.

Але Смерть і чути про те не хотіла, аби пощадити Довбуша. Тоді жінка зайшла до хатини, а Смерть покинула на дереві на цілу ніч, і та стукотіла кістками від холоду, як калатало. А вранці Смерть уже готова була укласти мир з бідолашною жінкою.

— Вічне життя я нікому не можу подарувати, — сказала вона. — Але твого сина не візьме ні вогонь, ані вода, ні бартка, ані шабля, тільки замовлена куля. Згода?

Матір була задоволена такою обіцянкою і відпустила Смерть. Ось чому Довбуша не могли убити вогонь та вода, не брала ні бартка, ні шабля, ані звичайна куля.